

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Cursus Theologiæ Polemicæ Universæ

Pichler, Vitus

Augustæ Vindellicorum, Anno MDCCXIII.

Art. III. An à Carolo V. cui fuit exhibita?

urn:nbn:de:hbz:466:1-39374

ARTICULUS III.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat à Carolo V. Imperatore, cui fuit exhibita?

SUMMARIUM.

1. Imperiti quidam Lutherani nescio quam auctoritatem tribuere volunt sue Confessioni à Carolo V. à quo approbatam fuisse putant.
2. & 3. Sed vanè.
4. Quanta fidei sit Sleidanus Historicus?
5. Refertur origo Lutheranismi.
6. Et Lutheri ficta palinodia.
7. Carolus V. Lutherum & ejus doctrinam ex animo detestatus est, ut patet ex Edicto Wormatiensi, cujus precipua puncta recitantur.
8. Pariter detestatus est doctrinam Confessionis Augustanae, ut patet ex Edicto Augustano, quod totum recitatur.
9. Propter Lutheranum Schisma celebrati sunt. 14. Conventus Sicutum Imperij.
10. Protestantes celebrarunt alios separatos, unde fedus & bellum Smalcaldicum, in quo captus Elector Saxonie, & Landgravius Hassia à Carolo.
11. Prodit libellus Interim, & Mauritius Saxo post paucos annos conversus in Casarem armis Victor Pacem Religionis Passavij extorquet.
12. Ubi tamen non approbata, sed permessa est & tolerari coacta in Romano Imperio Confessio Augustana.

I. Sciendum 1. haud paucos ex plebe Lutherana gloriari, Carolum V. Imperatorem approbasse oblatam sibi Confessionem Augustanam, tamquam habuisse, sepius se hic loci audivisse. Stabat vir quidam peregrinus & toti Civitati notissimus, ante paucos annos defunctus. Quin eo impudentia Norimbergenses devenisse intellexi, ut Biblia ediderint, in quorum calce exhibetur Carolo Confessio Augustana cum hac serè epigraphè: Hier übertrumbt Carolus der V. die Augspurgisch Con-

fession, in welcher Er gelebt und abgetruckt hat. Quod factum quam audax, impudens, tanto Principi totique Domui Austriacæ injuriosum sit, nemo non videt, qui aliquid videt. Et quam falsò hæc spargantur in vulgus, quantaque injuriâ, demonstratum nunc eo.

Sciendum 2. Carolum non minus à vitâ Religione, quam rarâ fortitudine, verè invictissimum Principem, non solum novitatibus Lutheri & assecularum se semper opposuisse, verum etiam in

Comi-

Comitijs Wormatiensibus publico decreto damnasse Lutherum ejusque doctrinam tanquam hæreticam & scandalosam, atque ex Romano Imperio proscriptisse, libris illius Vulcano adjudicatis. Verba hujus Edicti recitabo infra in probatione, cum ea Sleidanus pro fidelitate sua nequiter dissimulaverit.

3. Sciendum 3. Simile Decretum in ipsis Comitijs, in quibus Augustana Confessio causa & oblata est, anno 1530. contra Lutherum & Protestantes factum, & 19. Nov. publicarum esse; licet ante diem hujus Promulgationis, ne scilicet eam audire cogentur, plerique Protestantium Principes Augustana discesserint, vel pudore vel irâ stimulante, quod causa cecidissent. Quippe denno nova Lutheri doctrina proscripta, & simul ipsa Confessio rejecta & damnata fuerat; atque hoc Edictum in suo vigore permanit usque ad annum 1548. imò 1552.

4. Sciendum 4. Ipsum Sleidanum, ut ut aliàs nimis faventem Protestantibus (non sine veritatis præjudicio, quæ tamen deberet esse prima dos Historici) fateri, in Comitijs Augustanis, quo tempore nata in mundum prodijt, adeoque quasi in primis incunabilis damnatam esse Confessionem. Utinam omnino extincta fuisset! De quo Sleidano, quia mentio incidit, notari velim, eam, licet Lutheranis sit alter Livius, omniumque manibus teratur, exigua tamen auctoritatis esse, præsertim in ijs, quæ circa Religionem narrat; cum Historiam suam tot mendacijs repleverit, ut teste Florim. Ramundo ab uno homine undecim eorum millia notata sunt.

Quo factum, ut Carolus V. quo vivente scripta erat, quando Sleidani Historiam cupiebat inspicere, *Pseustem* suam sive *Mendacem* sibi porrigi juberet. Id præcipue spectabat Sleidanus, ut hæresim pulchris & astute quæsitis coloribus fucatam ita pingeret, ut immaculata Christi sponsa saltem simplicioribus videri posset. Qui igitur Lutherani Schismatis originem, & causas sincere desiderat nosse, non Sleidani, sed potius Henrici Regis Angliæ, Georgii Ducis Saxonie, Henrici Ducis Brunsvicensis, Thomæ Mori, Surij, Eckij, Holij, Cochlæi, Gropperi, Scaliorum, quorum vita præbior, & fides integrior, libros consulat. Multum sanè interest errorum natales probè novisse; nam juxta Hieronymi effatum *hæresim refutat, quisquis originem ejus demonstrat.* Unde

Sciendum 5. Schismatis Lutherani originem à Florim. Ram. ita narrari. Primis sæculi decimi quinti lustris Celimus Turcarum Imperator, non minus felix continuis victorijs, quam terrox feralibus minis, Orientem pariter & Occidentem ingenti terrore perculsum contremefecit, toti Christianitati extremam perniciem intentans. Quare Leo X. Romanus & Summus Ecclesie Antistes pro paterna sua sollicitudine precibus & publicis jejunijs DEI Misericordiam ardentem imploratâ Legatos misit ad Christianos Principes (factionibus tum distractos) eosque ad pacem inter se, & ad sacram contra Turcas expeditionem totis viribus cohortatus est, & utrumque ab obsequentibus filijs feliciter obtinuit. Ne verò pecunia, bellinervus, decisset, idem Leo Imperatoris

toris & aliorum Principum rogatu Jubileum per omnes Christianas Provincias promulgari voluit, ut nempe devoti fideles elemosynis suis & quasi Contributione quadam, non Pontificis ærarium, ut hæretici mentiuntur, sed susceptum contra juratos Christianorum hostes bellum adjuverent.

Hanc Indulgentiarum Bullam, quàm *Cruciata* appellant, prædicandi per Germaniam, populùmque ad sacram Contributionem exhortandi provincia 1517. demandata est Joanni Tezelio Dominicano ab Alberto Brandeburgico, Archiepiscopo Moguntino, cui hæc potestas à S. Sede facta fuerat. Verùm hanc spartam honorificam Dominicanis concessam non ad sui tantum, sed etiam ad totius Ordinis contemptum, & injuriam pertinere interpretatus est Joannes Staupitius sanctissimi Ordinis Eremitarum S. Augustini Generalis Vicarius, vir nobili genere natus, & qui longo jam tempore id muneris in Germania obire consueverat. Proinde ex hac æmulatione quasi ex attritu lapidum primum infausta illæ excutiebantur scintilla, ex quibus postea tam lamentabile incendium Christiana Republicæ exortum est. Quippe Lutherus à Staupitio ad munus concionandi destinatus (cujus postea Staupitium sæpius pœnituit) ambitione tumidus, invidiâ percitus, suggestum conscendit, & instar fera, cavèa emissæ, nunc huc nunc illuc discurrens, abusus Indulgentiarum, Prædicatorum fraudes, quarum ipsos insimulabat, pro concione quàm odiosissimè perstringere & exagitare cepit, ridicula e-

tiam, ut erat ingenio festivo & mordaci, nonnunquam intermiscens, ita tamen, ut non rarè verba aliqua ipsi exciderent, quibus non solum S. Romanæ Sedis dignitas violabatur, verùm etiam supremi Ecclesiæ Capitis potestas vocabatur in dubium. Indulgentiarum Prædicatores passim avaritiæ & fedi quæstus, universum verò Ecclesiasticum Ordinem negligentia, desidia, & ignorantia arguit publicè. Inter alia scriptis ad Archiepiscopum Moguntinum deserebat Indulgentiarum Præcones, quòd ad populum profiteri non erubescerent, eodem momento, quo argenti in pelviam conjecti sonus audiretur, animas è Purgatorio evolare &c. Theses etiam publicas contra Indulgentias Wittenbergæ affixit. Ex adverso Tezelius suas & ipse theses publicavit, atque Luthero egregiè respondit, tam impiger ad se munusque suum defendendum, quàm audax fuerat Lutherus ad criminandum.

Primis his motibus statim sese immiscuit potentissimus Germaniæ Princeps Fridericus Dux Saxonie, tam quòd Moguntino in Archiepiscopatus Magdeburgici petitione fuisset posthabitus, tam etiam quòd Ecclesiasticorum magnitudini & opibus invideret. Is proinde Lutherum ejusque partes fovens animos, & stimulos addidit spontè currenti Luthero, ut Indulgentiarum quæstoribus, ut dicebat, sese pergeret acriter opponere, etiam promisso suo favore & auxilio. Cùmque Lutherus propter suas propositiones tum scandalosissimum hæreticis (quippe disputatio de Indulgentiarum abusa mox alias secum traxit.

traxit, in quibus Papæ reddebatur dubia Indulgentias dispensandi potestas, bonis operibus negabatur meritum & vis satisfactoria &c.) Romam citatus fuisset, hic ipse Fridericus scriptis ad Pontificem literis pro eo intercessit, tantumque effecit, ut causa illius Legato Pontificio Thomæ Cajetano Cardinali commissa fuerit ventilanda, ad quem Lutherus comitante Staupitio Augustam Vindelicorum anno 1518. profectus est, ubi longa oratione innocentiam suam Cardinali demonstrare aggressus protestabatur, se nunquam ab Ecclesiæ unitate seu communione dilcessurum. Imò coram Notario & quatuor Consiliarijs Imperatoris Maximiliani, qui tum in Comitibus aderat, sequentia verba è schedula legebat: *ego frater Martinus Lutherus Ord. S. Aug. protestor, quod revereor & sequor sanctam Romanam Ecclesiam in omnibus meis factis & dictis presentibus, præteritis, & futuris. Quid si mihi excidit, aut siquid contrarium dixi, volo & rogo id pro non dicto haberi.* Hanc palinodiam & revocationem licet dissimulet Sleidanus, & Lutherani negent, facta tamen est, quamvis animo non sincero, ut effectus docuit mox secutus: nam Lutherus, cum videret simulationem suam à Judicibus notari, veritus, ne posthabitis salvi-Conductus literis captivus detineretur, intempesta nocte clanculum per angustam portam urbe Augustana excessit, erupit, evasit. Sed brevi post iterum evocatus est Romam, ut Sedi Apostolicæ responderet super sua doctrina; verum, quia causa suæ diffi-

R. P. Pichler Theol. Polemica.

cus carceres timebat & rogos, nisi palinodiam caneret, ad futurum Concilium provocavit, Saxonis interea protectus tutelâ. Lentis interim remedijs utebatur Germania, imò vix utebatur ad arcenda, quæ tum satis æstimare non noverat, imminetia sibi damna & calamitates: nimirum nimis secuta & quieti diurnæ assueta, quid rebellio esset, ignorabat, contempto etiam periculo, quod inermis sui que impotens Monachus creare videbatur, Deo nempe gravissima Cleri populique Christiani scelera, quæ tum grassabantur, hunc in modum severe quidem, sed justè tamen castigante. Sed quid quid sit, saltem Carolus V. Imperator & piissimus Princeps seriò detestatus & persecutus est Lutherum ejusque Sectam. Unde

Dico 1. Carolus V. Lutherum ejusque doctrinam ex animo detestatus & acriter persecutus est. Optima hujus assertionis probatio est ipsum Edictum Wormatiense, jussu Caroli anno 1521. promulgatum, ex quo recitare placet sequentia. Sanè vestrum, neminem ignorare existimamus, quibus erroribus & heresibus, ab Orthodoxa fide longè alienis, quidam, frater Martinus Luther, Ordinis S. Augustini, Religionem Christianam, in hac præfertim inclita Germanica, natione, omnis infidelitatis & heresum perpetua oppugnatrix, ita infere conetur, ut nisi maturè occurratur, tota hæc Natio, & deinde, serente contagione, universa Christiana Respublica, in abominandum, Schisma, & bonorum morum, pacis- que

T t t t

que

que, ac tandem detestandam sui per-
 niciem, prolapsura videatur. Qua-
 propter non immeritò commotus
 Sanctissimus in Christo Pater Dominus
 Leo X. Sacrosanctæ Romanæ & Uni-
 versalis Ecclesiæ Summus Ponti-
 fex, ad quem Fidem Catholicam &
 Ecclesiæ Sacramenta curate spectat,
 prædictum Martinum à principio ele-
 menter & paternè monuit, & hor-
 tatus est, ut à nefandis hujusmodi
 inceptis desisteret, & jam sparsos er-
 rores revocaret. Quòd cum illene-
 glexisset, & pejora super prioribus ad-
 deret: idem Beatissimus Pater ad op-
 portuna, neque tamen insueta, re-
 media procedere statuit. Itaque &c.
 Post quas quidem prædicto Martino
 factas à Summo Pontifice monitionem,
 vocationem, citationem, & ipsius
 tandem condemnationem, nec non
 præsentatas nobis ejusdem Beatissimi
 Patris litteras, Bullamque Apostoli-
 cam, per varia & diversa loca Ger-
 manicæ publicatam, & nostro jussu
 & mandato, non solum Lovanii, in
 Inferioribus Dominij nostris, verum
 & Colonia, Treviris, Moguntia,
 Leodij, executioni demandatam, tan-
 tum absuit, ut idem Martinus resi-
 pisceret, errataque sua revocaret,
 & petitâ Absolutionis veniâ, in gra-
 tiam cum Summo Pontifice & san-
 cta Ecclesia redire procuraret, ut e-
 tiam detestabiliores perverfi ingenij
 sui fructus indies ederet, & perinde
 ac in manifestam Ecclesiæ perniciem
 furens rueret, complures acervatim
 libros, non modò navarum, sed e-
 tiam à sanctis Concilijs olim condem-

natarum hæresum plenos, nec solum
 Latino, verum etiam, ut faciliùs vul-
 gus perverteret, Alemannico sermone,
 à se compositos, vel saltem suo no-
 mine editos, ferè quotidie divulga-
 ret. In quibus (bone Deus!) ob-
 servatum ab Ecclesia jam tot sæculis,
 septem Sacramentorum numerum,
 ordinem, usum dissipat, confundit,
 inviolatas Matrimonij leges miris mo-
 dis scdissimè inficit: Extremam Un-
 ctionem cum Wicleffo fictionem di-
 cit: communicandæ sacratissimæ E-
 charistiarum ad damnata Bohemo-
 rum revocat instituta &c. Obedi-
 entiam & regimen omne prorsus tol-
 lit. Unde populi ad defectionem &
 rebellionem à suis tam spiritualibus,
 quam temporalibus Dominis facien-
 dam, ad rapinas, cædes, incendia,
 cum magno & manifesto Christianæ
 Republicæ discrimine provocentur.
 Quin imò, quum vitam quandam
 solutam, licentiosam, atque ab omni
 lege explicitam, & verè ferinam in-
 ducere conetur, ita exlex homo le-
 ges ipsas omnes damnat & contem-
 nit, ut decreta SS. Patrum & sacros
 Canones publico igni comburere non
 formidaverit, facturus peiora Civili
 Juri, si non magis Sæculi gladium,
 quam Pontificis ex communicationes,
 & censuras metuisset &c. In tantam
 que prorupit mentis vesaniam, ut, si
 semel Joannes Huss fuerit hæreticus,
 se plus decies hæreticum Martinus
 gloriatur, homo usque adèd nova-
 rum rerum, ac potiùs perditionis hu-
 manæ cupidus, ut nihil ferè scripserit,
 vel saltem suo nomine divulgaverit,

„cui non aliqua pestis, aliquis lethalis
 „insit aculeus: præter illos libros, ne
 „nominandos quidem ob execrandam
 „eorum materiam, ipsius tamen titu-
 „lo editos, & ab eo cum reliquis ut
 „suos agnitos, quorum singula verba
 „singula venena merito quis dicat. Et
 „ne omnia, quæ innumerabilia sunt,
 „Lutheri errata singulatim percontan-
 „tur, tanquasi hic unus, non homo, sed
 „diabolus ipse, sub hominis specie,
 „ad perniciem humani generis, assu-
 „mpta Monachi cuculla, quam plurimo-
 „rum damnatissimas hæreses, jam diu
 „sepultas, in unam sententiam con-
 „gesserit, & aliquas etiam novissimè de
 „suo cogitaverit, sub simulata præ-
 „dicatione fidei, quam ad prætextos
 „suos dolos tam sæpe, tantòq; opere ob-
 „ijcit: fidem veram profus destruit sub
 „libertatis, quam promittit, specie:
 „diaboli jugum & servitutem inducit,
 „& sub Evangelicæ professionis nomi-
 „ne omnem Evangelicam pacem & cha-
 „ritatem, omnemque rerum ordinem,
 „& pulcherrimam denique rotas Ec-
 „clesiæ faciem invertere, labefactare, &
 „penitus pessundare molitur.

„Quibus omnibus per Nos & Con-
 „cilia nostra omnium nationum nobis
 „subditarum sapius & diligenter atten-
 „tis & consideratis, & præsertim in hac
 „parte ab eodem Beatissimo Patre re-
 „quisiti &c. convocatis sæpius ad præ-
 „sentiam nostram, propter hoc præci-
 „puè, Electoribus, nec non universis
 „Sacri Romani Imperij Ordinibus &
 „Statibus, in hoc wormatiensi Con-
 „ventu congregatis, de eorum omnium
 „& singulorum unanimi consilio, ma-

R. P. Pichler Theol. Polemica.

„tura deliberatione & consensu in hanc,
 „tandem devenimus sententiam & con-
 „clusionem. Ut quamvis hominem,
 „ita à Summo Pontifice & Sede Apo-
 „stolica condemnatum, & in sua ob-
 „stinata perversitate obduratum, atque,
 „ab usu Catholicæ Ecclesiæ alienum, &
 „Notorium hæreticum audire, omni-
 „jure exceptum esset: tamen ad tollen-
 „dam omnem cavillandi ansam (id-
 „que quia nonnulli, plerosque libros,
 „Martino adscriptos ipsius esse, aper-
 „tissimè inficiabantur) compluribus au-
 „diendum, à nobis prius hominem &c.
 „non ut nos de hoc negotio judicare
 „mus, aut cognosceremus (quum id-
 „tubio procul ad Romanam Pontifi-
 „cem & Sedem Apostolicam pertineat),
 „nec ut res sacrosancta fidei nostræ
 „nunctandem, post tot sæcula per no-
 „vas altercationes, cum magno fide-
 „lium scandalo & perturbatione, ac
 „infidelium derisione, in controver-
 „siam revocari pateremur: sed ut cum
 „vulgi & plurimorum ita petentium sa-
 „tisfactione, hominis animum pet-
 „contantes, eum bonis monitionibus &
 „suasionibus, ad rectam semitam, (si
 „fieri posset) reduceremus. Itaque,
 „&c. Sed ne verbum quidem in suis
 „libris mutaturum, impudentibus ver-
 „bis, orisque & corporis gestu, quod-
 „vis potius, quàm Religiosum aut sa-
 „num hominem præ se ferente, aper-
 „tissimè negavit. Quin imò in no-
 „stram & sacri Imperij faciem summo-
 „rum Decreta Pontificum, & Conci-
 „lia ipsa sacrosancta errasse sæpius, &
 „sibi ipsis contradixisse, & tandè nullus
 „apud se momenti fore asseveravit &c.

T t t t 2 His

„ His omnibus & singulis sic o-
 „ mmino , ut præmittitur , se habenti-
 „ bus , quum prædictus Martinus , tam
 „ perversè & obstinatè in suis aded
 „ manifestè hæreticis opinionibus per-
 „ sisteret , ut ab omnibus ijs , qui sa-
 „ piunt , partim demens , partim etiam
 „ malo aliquo obsessus spiritu judica-
 „ retur &c. in hunc , qui sequitur , mo-
 „ dum procedere decrevimus. Pri-
 „ mum &c. exequendo Sanctissimi Do-
 „ mini nostri Papæ , veri in hac parte
 „ Judicis , sententiam , decretum , &
 „ condemnationem in litteris Aposto-
 „ licis , ad nos directis , contentam,
 „ Martinum Lutherum , ut membrum
 „ ab Ecclesia Dei abalienatum , ut ob-
 „ stinatum Schismaticum , & Notori-
 „ um hæreticum , à nobis haberi de-
 „ claramus , & ut talem à vobis omni-
 „ bus & singulis habendum decerni-
 „ mus , & edicimus , mandantes de
 „ eorundem Statuum consilio & con-
 „ sensu , sub criminis læsæ Majestatis ,
 „ nostræque & Sacri Imperij gravissi-
 „ mæ indignationis , ac etiam amissio-
 „ nis feudorum , dominiorum , & bo-
 „ norum omnium , gratiarum quoque
 „ & omnium privilegiorum , à Nobis
 „ & Sacro Imperio dependentium &c.
 „ nec non Proscriptionis , ac Banni , &
 „ Interdicti imperialis pœnis , ne quis
 „ Vestrum præfatum Martinum Luthe-
 „ rum receptare , defendere , susten-
 „ tare , fovere dicto , facto , aut scrip-
 „ to præsumat. Quinimo post elap-
 „ sum supradictum viginti dierum ter-
 „ minum contra eum , ubicunque
 „ deprehensus fuerit , & in manu aut
 „ facultate vestra erit , juxta formam

Imperialis Banni procedatis , vel saltem
 personaliter captum tam diu custo-
 diatis , donec &c. Et nihilo minus
 ejusdem Martini complices , adhæren-
 tes , receptatores , & quomodolibet
 fautores , & sectatores (nisi se ini-
 quitatis semitam deseruisse , & aucto-
 ritate Apostolica absolutionis reme-
 dium consecutos esse fidem condig-
 nam fecerint) nec non eorum omnia
 & singula bona mobilia & immobilia
 juxta sacras constitutiones , ac Interdi-
 ctum & Banni Imperialis legem & or-
 dinem , liberè & absque ulla contra-
 dictione prosequamini , illòsque & illa ca-
 piatis , & in usus vestros optimo & pleno
 jure convertatis. Mandamus insuper vo-
 bis omnibus & singulis præfatis sub
 iisdem prænominatis pœnis , ne quis
 Martini Lutheri scripta à Summo Pon-
 tifice authoritate sua Apostolica dam-
 nata &c. aut alia ab eo hætenus com-
 posita , vel imposterum componenda ,
 utpote mala , suspecta , & à Notorio
 & pervicacissimo hæretico provenien-
 tia emere , vendere , tenere , legere ,
 describere , imprimere , aut describi
 vel imprimi facere , asserere , susten-
 tare , prædicare , defendere , præsu-
 mat &c. hujuscemodi pestiferos
 Martini libros , tam Alemanni
 cos quam Latinos , impressos & impri-
 mendos , aut etiam manuscriptos , ubi-
 bicunque reperiantur (utpote magna
 seditionis , schismatis , & hæreseos in
 Ecclesia Dei fomites) diripiendos &
 publico igni consumendos , penitus
 que abolendos cum effectu curetis
 &c.

Ex quibus utique patet, quo animo fuerit Carolus erga Lutherum & Lutheranismum. Videamus nunc, quomodo affectus fuerit Confessioni Augustanæ, ut cessent rerum ignari auctoritatem illi arrogare ab Invictissimo Imperatore & Catholico Rege Carolo, pudore suæ temeritatis suffusi.

8. Dico 2. Carolus V. nunquam approbavit Confessionem Augustanam, sed potius damnavit in iisdem Comitibus, in quibus nata, & sibi exhibita est, additis gravissimis minis in eos, qui ei adherere pergerent. Claris verbis hoc fatetur ipse Melanchthon illius Compiler, dum l. Epist. ad Joannem Obenburger Imperatoris Caroli Secretarium ita lamentatur: *In Comitibus Augustanis vixisti & atroci sententia damnati sumus.* Sed optima probatio erit ipsum Decretum hinc Comitibus publicatum, quod ex Georgio Cælestino Confessionista de verbo ad verbum recito, audire:

„ Quinto post die, præsentè Cæsare, Decretum recitatur in omnium „ Ordinum cætu, & post multam enumerationem totius actionis Cæsar „ statuit, ne tolerentur, qui de Cæna „ Domini secus, quàm huc usque servatum sit, docent, ne quid in Missis „ vel Communi vel Privata mutetur, ut „ Chrismate pueri confirmentur, & agrotantes oleo consecrato inungantur: „ Imagines atque statuae minime removeantur, & quibus in locis ablatae „ sunt, ibi restituantur. Eorum opinio, qui liberum esse negant hominis „ arbitrium, nequaquam recipiatur;

quod & pecunia sit & in Deum etiam, contumeliosa, Nihil omnino doceatur, quod ulla ratione Magistratus, imminuere possit dignitatem: dogma illud de sola fide justificante locum, non habeat: Ecclesiarum Sacramenta sint, eo loco & numero, quo antiquitus, caeremoniæ omnes Ecclesiarum, ritus, exequia Mortuorum, & id genus alia, servantur: Sacerdotia, quæ vacant, conferantur idoneis: qui ante hoc tempus facti sunt mariti, Sacerdotes vel Ecclesiastici, priventur beneficiis, quæ statim ab hoc Conventu conferantur alijs: qui tamen relictis uxoribus ad pristinum institutum redire & absolvi cupiunt, eos, de voluntate Pontificis, cum hoc ei Legatus nuntiaverit, Episcopi restituant: ceteri verò nullum usquam habeant per fugium, sed exulent aut etiam meritam poenam luant. Sacerdotum vita sit omnis honesta, vestitus etiam decorus, & vitetur omnis offensus; si quibus in locis Ecclesiastici redacti sint ad aliquam iniquam conditionem atque pactum, si quid etiam bonorum sacrorum iniqua ratione venditum sit, aut in alium usum profanum applicatum, id omne sit irritum: ad docendum nemo recipiatur, nisi qui doctrinæ simul & vitæ probatum habeat ab Episcopo testimonium: in docendo sequantur omnes hanc præsentem formulam, nec illud pro concione dicant, usitatum, quasi hoc nonnulli agant, ut opprimatur Evangelij doctrina: temperent etiam à scommatis atque contumelijs; hortentur populum, ut

T r r t 3   M i s s

„Missam audiat, ut diligenter oret, ut
 „Virginem Mariam ceterosque Divos
 „imploret, ut dies festos peragat, ut
 „jejuret, ut à cibis vetitis abstineat,
 „ut subveniat egenis: Monachis autem
 „demonstrent, non licere Professio-
 „nem ac Ordinem deserere. Breviter,
 „in ijs, quæ pertinent ad fidem atque
 „Dei cultum, nihil quidquam immu-
 „tetur: qui contra fecerint, corporis
 „atque vitæ suæ honorum discrimen
 „subcant: quicquid ablatum est Eccle-
 „siasticis, restituantur: quibus in locis
 „domicilia Monachorum, & id genus
 „alia ædificia sacra diruta sunt, reædifi-
 „centur, in iisque cæremonia fiant at-
 „que ritus usitati: qui sunt in adver-
 „sariæ partis finibus antiquæ Religionis
 „atque fidei sectatores, & hoc decre-
 „tum approbant, in Imperij tutelam
 „recipiuntur, eisque licebit, quod vo-
 „lent, emigrare, nullo cum detrimen-
 „to: de Concilio Pontifex appellabi-
 „tur, ut intra sextum mensem illud ad
 „locum aliquem idoneum indicat, ut
 „deinde primo quoque tempore, &
 „ad summum intra spatium anni fiat
 „ejus initium: hæc omnia rata sint at-
 „que firma: & siquæ sunt oppositæ,
 „vel opponuntur etiam exceptiones,
 „aut appellationes, locum nullum ha-
 „beant. Ut verò Decretum hoc va-
 „leat & fervetur, quantum quidem ad
 „finem atque Religionem pertinet,
 „quicquid omnino virium atque facul-
 „tatis concessit Deus, id omne, vita
 „etiam atque sanguis, huc impende-
 „tur &c. Tam clara sunt ista, ut ni-
 „hil addi debeat, cum tota Confessio,
 „& alia, in quibus Catholicis adverfa-

bantur Lutherani, manifestè reprobentur
 & prohibeantur, ita ut vel cæcus
 videat, Confessionem Augustanam, vix-
 dum natam, à Carolo & Imperij Sta-
 tibus reprobam fuisse. Subscripse-
 runt huic Edicto ipse Carolus V,
 sex Electores, triginta Principes Eccle-
 siastici, triginta tres Sæculares, vigin-
 ti duo Abbates, triginta duo Comites
 & Barones, & triginta novem Civita-
 tes Imperiales.

Objiciunt fortè Confessionista. E-
 tiam si approbata non sit Confessio Au-
 gustana à Carolo, cum ipsi exhibere-
 tur Augustæ in Comitibus anno 1530.
 approbata tamen fuit postea Pallavij
 à Ferdinando Rege anno 1552. cum
 iniretur pax Religionis, quæ transactio
 deinde in Comitibus Augustæ confirma-
 ta est anno 1555. vivente adhuc, & ad
 id potestatem faciente Carolo: ergo à
 Carolo Imperatore magna Confessioni
 Augustanæ conciliatur auctoritas. Pro
 responsione & eruditione

Sciendum 1. Ad extinguendum Lu-
 therani Schismatis ignem à Carolo Im-
 peratore & Ferdinando Fratre, Rege
 Bohemiæ, coacta fuisse Comitibus seu
 Conventibus Imperiales omnino qua-
 tuordecim, & octo Colloquia seu Dis-
 putationes publicas, intra 24. annorum
 spatium. 1. Conventus habitus est
 Wormatiæ anno 1521. cujus Edictum
 contra Lutherum ejusque novam do-
 ctrinam recitavi supra. 2. Norimber-
 gæ anno 1523. ubi Edictum Worma-
 tiense confirmatum. 3. Ratisbonæ
 anno 1524. 4. Spiræ anno 1526. 5.
 Iterum Spiræ anno 1529. ubi Edictum
 Wormatiense iterum partim confirma-
 tum.

tum, partim mitigatum fuit usque ad definitionem Concilij Generalis. Contra id protestabantur quinque vel sex Principes Aetholici & duae Urbes Imperiales, quibus postmodum accesserunt aliae; à qua protestatione nomen *Protestantium* originem duxit. 6. Augustae anno 1530. ubi Confessionem suam Melancthon, & Zwinglius suam, qui posterior Argentoratum, Ulmam, Constantiam &c. dementaverat, obtulere Statibus Imperij: sed utraque fuit rejecta. 7. Ratisbonae (sed Protestantes separatim Conventum celebrabant Schweinfordij in Franconia, quae fuit prima Scissio inter Status Imperij separatis congressibus distractos) anno 1532. 8. Spira anno 1540. sed propter litem translatus est Hagenoviam. 9. Ratisbonae anno 1541. 10. Spira anno 1542. 11. Eodem anno Norimbergae: ubi praecipue agebatur, quomodo occurrendum Turcae, qui Budam, Strigonio &c. jam occupatis imminebat Germania. 12. Spira anno 1544. 13. Wormatiae. 1545. 14. Ratisbonae anno 1546. quo anno Lutherus repentina morte extinctus infelicem animam efflavit. Post fata Lutheri celebrati sunt alij Conventus Imperij omnino septendecim in causa Spoliorum Ecclesiarum.

Sciendum 2. Eodem anno 1546. patuisse, quid in suis separatim conventibus, quos ab anno 1530. quo in Comitibus Augustanis damnati erant, celebrabant plures praesertim Smalcaldiae in Thuringa finibus, praesente Saxoniae Electore, moti sint Potestantes,

siquidem Smalcaldici foederis membra sociatis viribus ingentem exercitum 30000. peditum & 10000. equitum eduxerunt contra Carolum, legitimum Dominum suum, tanta perduellionis nihil suspicantem; sed Carolus, ut erat Princeps ingentis animi, nihil territus impigre contractas copias, licet numero impares, opposuit prope Ingolstadtium, tanto cum terrore hostium, ut non expectato praelio fuga dilapsi sint, Electore Heidelbergensi, Ulma, Francofurto, Augustam veniam suppliciter à Caesare deprecantibus. Elector tamen Saxoniae Joannes Fridericus, & Philippus Landgravius Hassiae praecipui conspirationis duces, & Lutherani non solum maximi Fautores, sed & Protectores Evangelij, arma non ante deposuere quam Imperator mense Martio sequentis anni 1547. abruptis hybernis eos repente obruit ad fluvium Albim, ubi devictum & captum Saxonem certis conditionibus vitam donavit, & postea quinquennio secum per Germaniam tanquam perduellionis reum circumduxit: Landgravium verò mitiore captivitate Mechlinij detineri iussit ad preces Mauritij Saxoniae Ducis. Haec duplex Caroli victoria, Deo auspice tam feliciter parata, magnam quidem Germaniae, & Religioni praecipue, quietem attulit, & restituenda pacis omnimoda spes: sed versa intra quadriennium alea iterum omnia evertit, Caesare humiliatis hostibus connivente, nimiumque eorum blanditijs fidente, nec ceptas, ut facilimum erat, prosequente victorias; quia

quia scilicet partim ex innata clementia, partim publicæ quietis studio rebus turbatis mitiori modo ac sine sanguinis profusione mederi cupiebat. Atque hunc in finem in Comitij Augustanis anno 1548. mandavit formulam aliquam formari, interim ab omnibus observandam, donec Concilium Tridentinum (quod ob ingruentem luem contagiosam migraverat Bononiam) finitum suâ sententiâ lites terminaret. Quæ formula seu libellus nomen *Interim* sortitus est, eò quòd fuerit aliqua declaratio, quomodo in negotio Religionis per Imperium usque ad definitionem Concilij interim vivendum esset. Iste speratæ concordie libellus displicuit initio Pontifici, eò quòd Cæsar sibi nimium tribuere visus esset in negotio Religionis, postea tamen toleratus est: neque placuit omnibus Lutheranis, licet etiam ex his plurimi, imò plerique eum receperint saltem ore tenus, illique subscriperint, quos inter fuere tres Electores Protestantium, nempe Fridericus Comes Palatinus, Mauritius Dux Saxonie, & Joachimus Marchio Brandenburgicus, cum alijs Principibus, Civitatibus Imperialibus, & Academicis Wittenbergensi, demum & Lipsiensi, non obstante, quòd iste libellus non nisi Catholicam doctrinam contineret, rejectâ Confessionis Augustanæ, si Communio- nem sub utraque specie, & conjugium Sacerdotum excipias, quod utrumque permittebatur liberum usque ad definitionem Concilij, quam omnes Imperij Status expectabant, & ad quam sæpius appellabant Protestantes, licet

fictè, ut interea tempus se armandi & rebus suis consulendi lucrarentur, ut patuit postea ex iniquis conditionibus, Papæ tanquam Capitis, & ipsius etiam Concilij auctoritati directè adversantibus, sub quibus se Concilio parituros afferebant.

Sciendum 3. Carolum pro suo avitæ Religionis Zelò acriter institisse, ut Protestantes hunc concordie libellum, *Interim* dictum, reciperent (nam vi hujus, & simul expectatione decisionis ab Universali Concilio Tridentino ferendæ pacem & antiquam Religionem restituere sperabat Germania) atque idcirco non solum in Comitij Augustanis anno 1550. verum etiam sequente anno multum nitebatur exsequi Edicta Imperij Wormaticensè, Norimbergensè, Ratisbonensè, & Augustanum, contra Lutherum ejusque Sectam pridem publicata: & hinc Pæcones Lutheranos Augustâ, Memmingâ, aliisque ex civitatibus migrare jussit: ut adeò sancta Religio Romano-Catholica, ac unitas fidei postliminio amenissimè florere caperet, haud dubiè penitus restituenda, nisi Mauritius, pro dolor! recens Elector Saxonie, Imperatori Carolo prius fœdere junctus, summèque obstrictus, contra eundem tumultuatus impia armâ convertisset: nam is, auctus Alberto Marchione Brandenburgico aliisque fœderibus, ipsas Cæsaris copias, quibus antè ex ejusdem mandato Magdeburgenses, Cæsari & libello *Interim* obstitentes, sub jugum redegit, non indicto bello contra Carolum, nihil tale metuentem, eduxit, multisque urbi.

urbibus occupatis etiam Augustam Vindelicorum quarto die deditione recepit: ubi clausis Catholicorum Ecclesijs, & eeremoniis, officiisque Divinis abrogatis, Prædicantes restituit. Mox captâ in faucibus Tyrolensibus Ehrenbergâ in Tyrolim penetrat, prope Oenipontum, ibique Caroli Imperatoris, qui cum fratre Ferdinando vix fugâ se proripuit, res omnes diripit. Causa hujus infelicissimi belli, in quo, quæ Dei erant & Cæsaris, fuere armis adempta, antiqua Religio profligata, Lutheranismus stabilitus, & semina perpetuarum in Germania turbatarum copiosè sparsa ob introductam Religionum diversitatem, causa, inquam, hujus infelicissimi belli inter præcipuas erat prolongata diutius, quàm volebat Mauricius, Landgravij Hassiæ Socii sui captivitas. Mauricius proinde tam prospera sorte usus non modò liberavit Landgravium (imò & Saxonem, quem Cæsar cognito Mauricij adventu, antequam fugeret Oeniponto, vinculis exemptum dimisit) sed etiam Concilij Tridentini Patres disperfit, & quod pessimum erat, Passavij cum Ferdinando Rege paciscens, liberum Confessionis Augustanæ exercitium armis extorsit, quam transactionem Ferdinandus fletibus oculis signâsse perhibetur, utpote Deo, conscientia, & futura per Germaniam quieti summopere adversantem. Nihilominus tamen hæc Transactio, vel Pacificatio, Religionis, in Comitij Augustanis anno 1555. Catholicis tandem, licet ægerrimè, consenti-

R. P. Pichler Theol. Polemica.

entibus, confirmata & publicata est. His pro notitia historica præmissis,

Resp. ad objectionem N. Ant. & N. Conf. Permissa fuit Passavij & Augustæ Confessio Augustana ad declinandum majus malum, nunquam approbata: aliud autem longè est aliquid permittere, quod impediri per vires non potest, & aliud, illud approbare. Permitte possunt etiam scelerata & publica lupanaria ad evitanda majora mala, nunquam tamen approbari. Sic hodie post Pacem Monasteriensis tolerantur in Imperio etiam Reformati seu Calvinistæ, quorum tamen Religio utique non approbatur à Confessionistis. Transactio de Religione Passavij inita, Augustæ confirmata, non aliud fuit quàm pax merè politica, uti fatetur Theodorus Thummus Lutheranus c. 4. circa 4. præceptum de pace Religionis q. 17. n. 1. f. dicens: *Decretum illud de pace utriusque Religionis servanda politicum est, quandoquidem in eomihil asseritur de veritate aut falsitate doctrine, sed reservatur id cognoscendum in Concilio generali.* Quippe in toto Confederationis Passavienensis contextu præcipuè vel unicè insinuat, neutri parti licere, ut alteri, intuitu Religionis, ullam in rebus externis creet molestiam.

Per libellum *Interim* multò minùs approbata est Confessio Augustana, sed potiùs abrogata, & pacis publicæ gratiâ solùm permissa quoad duo puncta (ad mores, non ad fidem, spectantia) usque dum Concilium statueret,

Uuuu

quid

quid tenendum. Deinde etiam si (quod tamen verum non est) Carolus Imperator aut Eerdinandus Rex attentasset approbare Confessionem Augustanam, nulla tamen & irrita fuisset huiusmodi approbatio, utpote profecta ab eo, cui nulla in rebus fidei & Religionis potestas. Ad Episcopos & Summum Pontificem res sacræ pertinent, non ad Principes Sæculares. Si iudicium est Episcoporum, ait S. Athan. in ep. ad solitariam vitam agen-

tes, quid commune cum eo habeat Imperator? si contra ista minis Casaris constantur, quid opus est hominibus titulo Episcopis & quando à condito eva auditum est, iudicium Ecclesie ab Imperatore suam auctoritatem accepisse, aut quando unquam hoc pro iudicio agnatum est?

Frustra igitur & inani labore nituntur Confessionista auctoritatem sibi emendicare à Carolo Imperatore. Sed ulterius.

ARTICULUS IV.

An Confessio Augustana sufficientem auctoritatem obtineat à Libro Concordiæ, à quo dicitur restituta?

SUMMARIUM.

1. Liber Concordiæ ad tollendas discordias ordinatus,	5. Nec immeritò, quia desicit à Confessione Augustana, quam tamen restituere intendit.
2. Quæ nimium quantum invaluèrant inter Confessionistas.	6. Quia continet novos errores.
3. Auctore Smidelino, & subscriptibus multis Protestantium millibus, in lucem prodijt;	7. Et plura mendacia.
4. Multis tamen etiam se opposentibus.	8. Proinde Liber Concordiæ non attollit, sed potius deprimat auctoritatem Confessionis Augustanæ.

1. Sciendum 1. à Lutheranis, cum notarent maxima inter suos dissidia, ac innumeras discordias circa fidei suæ & Confessionis Augustanæ articulos, compositum esse *Librum*, ut vocant, *Concordiæ*, quo scilicet ad unionem & concordiam revocarentur omnes Confessionista; sed infelici eventu, ut postea videbimus, Porro

dissidia & discordias, quibus inter se dissidebant Confessionis Augustanæ sectatores, & propterea Catholicis ludibrio, suis autem contemptui fiebant, huic libro ansam dedisse, certum est ex ipsorummet confessione; quippe

Sciendum 2. Ipsum *librum Concordiæ* Tubingæ in Wittenbergia anno 1580, impressum f. 253. b. in præfatione